వేములవాడ రాజ రాజేశ్వర సుప్రభాత స్తోత్రమ్

తాత్పర్యము మరియు విశేషాలు

జాగృ హిత్వం మహాదేవ ! జాగృహిత్వం వృష ధ్వజ ! జాగృ హిత్వ ముమానాధ ! జగతాం మంగళంకురు.

తాత్పర్యము: **ఓ మహాదేవా! మేల్కొనుము! ఓ వృషభ ధ్వజా! మేల్కొనుము! ఓ ఉమానాథా! మేల్కొనుము! జగత్తునకు శుభమును కూర్చుము.** ***విశేషాలు:*** **ఇది సుప్రభాత స్తోత్రము యొక్క ప్రారంభ శ్లోకము. ఇందులో శివుని మహాదేవుడు, వృషభాన్ని ధ్వజంగా కలవాడు మరియు ఉమాదేవి భర్తగా సంబోధిస్తూ, ప్రపంచానికి శుభం కలిగించమని ప్రార్థిస్తున్నారు.**

శ్రీనాధ పద్మభవ జిష్టుముఖామరేంద్రాః | సేవావినమ్ర శిరసః పరితో హ్యతిష్టన్ | వాగ్దే వతా పటతి పూర్మధ నాది గాధాః | బాలేందు శేఖర ! విభో ! తవ సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: **లక్ష్మీదేవి, బ్రహ్మదేవుడు, ఇంద్రుడు మొదలైన దేవతలందరూ చేతులు జోడించి, వినయముతో తలలు వంచి నీ చుట్టూ నిలబడి సేవలు చేయుచున్నారు. సరస్వతీ దేవి మధురమైన పూర్వ గాథలను పాడుచున్నది. బాలచంద్రుని ధరించిన ఓ ప్రభూ! నీకు సుప్రభాతము.** ***విశేషాలు:*** **ఈ శ్లోకములో ముఖ్యమైన దేవతలైన లక్ష్మి, బ్రహ్మ, ఇంద్రుడు మరియు**

సరస్వతి శివుని సేవించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారని వర్ణించబడింది. శివుని బాలచంద్రుని ధరించినవాడిగా (బాలేందు శేఖర) సంబోధిస్తూ ఆయనకు సుప్రభాతం తెలుపుతున్నారు.

శేఫాలికావ కుళ వంజులకుంద జాతీ | పున్నాగచం పకక దంబ సరో జగంధై | రావాతి శీతలషయః కణ పూత వాతః | లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: మల్లెలు, మొల్లలు, కురవకాదులు, సంపంగి, కడిమి మొదలైన పుష్పముల యొక్క సుగంధములతో నిండిన, చల్లని స్పర్శ కలిగిన, స్వచ్ఛమైన గాలి వీచుచున్నది. ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* ఈ శ్లోకములో లేంబాళ వాటిక యొక్క ఆహ్లాదకరమైన వాతావరణం వర్ణించబడింది. వివిధ రకాల సుగంధభరితమైన పువ్వులు మరియు చల్లని, స్వచ్ఛమైన గాలి ఉదయాన్ని మరింత ఆహ్లాదకరంగా చేస్తున్నాయి.

వేములవాడ ప్రాచీన కాలంలో వేములవాడ చాళుక్యుల రాజధానిగా ఉండేది (750 CE – 973 CE). అక్కడ కనిపించిన శాసనాలలో ఈ ప్రాంతాన్ని "లేములవాటిక" (Lemulavatika) అనే పేరుతో పేర్కొనబడినట్లు తెలుస్తోంది. ప్రముఖ తెలుగు కవి వేములవాడ భీమకవి గురించి ప్రాచీన గ్రంథాల్లో "లేములవాడ భీమకవి" అని కూడా పేర్కొన్నారు. ఇది వేములవాడకు సంబంధించిన పూర్వనామం "లేములవాడ" (Lemulavada) అని సూచిస్తుంది . భాషా పరిణామంలో, కాలక్రమేణా పదాల ఉచ్చారణ మార్పులు సాధారణం. "లేములవాటిక" → "లేములవాడ" → "లేంబాల" అనే మార్పు ఈ సందర్భంలో జరిగి ఉండవచ్చు. ఇది స్థానిక ప్రజల మౌఖిక సంప్రదాయంలో పదం ఎలా మారుతుందో చూపిస్తుంది.

వీణామృదంగ మురళీ ముఖవిప్రభిన్న | సంగీత సంగ్రధి తవాద్య సమేత గీతీ | ర్గాయం త్యనల్ప మలకాకలకంట కంట్యః | లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: వీణ, మృదంగము, పిల్లనగ్రోవి మొదలైన వాద్యముల నుండి వెలువడుచున్న సంగీతము మధురమైన పాటలతో కలిసి వినబడుచున్నది. నల్లని కురులు కలిగిన స్త్రీలు మధురంగా గానం చేయుచున్నారు. ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* ఉదయకాలమున లేంబాళ వాటికలో వీణ, మృదంగం, పిల్లనగ్రోవి వంటి సంగీత వాద్యాల శబ్దాలు మరియు మధురమైన కంఠంతో స్త్రీల గానం వినబడుతున్నాయని ఈ శ్లోకం తెలియజేస్తుంది.

శ్రీమన్న! తేష్ట ఫల దాయక ! దీన బంధో ! శ్రీకంట ! శ్రీద సఖ ! శ్రీకర ! ప్రేమ సింధో ! శ్రీ పార్వతీ ప్రణయ కేళిక లానిశాంత ! లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: భక్తుల కోరికలు తీర్చువాడా! దీనుల బంధువా! నీలకంఠుడా! లక్ష్మీదేవికి ప్రియమైనవాడా! శుభకరుడా! ప్రేమ సముద్రుడా! పార్వతీదేవితో ప్రేమ క్రీడల అనంతరం విశ్రమించినవాడా! ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* ఈ శ్లోకములో శివుని యొక్క వివిధ విశేషణాలు ప్రస్తావించబడ్డాయి - భక్తుల కోరికలు తీర్చేవాడు, దీనుల బంధువు, నీలకంఠుడు, లక్ష్మీదేవికి ప్రియమైనవాడు, శుభకరుడు మరియు ప్రేమ సముద్రుడు. పార్వతీదేవితో ఆయన ప్రేమలీలలను కూడా ఇక్కడ గుర్తు చేస్తున్నారు.

శ్రీమాన సహ్రద నిమగ్న వినిర్మ లాంగాః | బుద్దాంజలి హిత్ర ప్రణతోత్త మాంగాః | ద్వారే వసంతి విబుధా ముది తాంత రంగాః | లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: నిర్మలమైన హృదయములతో, చేతులు జోడించి, వంగిన శిరస్సులతో దేవతలు నీ ద్వారము వద్ద సంతోషముతో నిలబడి యున్నారు. ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* దేవతలు స్వచ్ఛమైన మనస్సుతో, చేతులు జోడించి, తలలు వంచి శివుని దర్శనం కోసం ఆయన ద్వారం వద్ద వేచి ఉన్నారని ఈ శ్లోకం తెలియజేస్తుంది. వారి హృదయాలు ఆనందంతో నిండి ఉన్నాయి.

కేదార శ్రీగిరి చిదంబర సేతుబంధ | వారాణసీ పశుపతీశ్వర ధేనుకర్ణ | తీర్థేషు మోద మన వాస్యత్వ మాగతోత్ర | లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: కేదారము, శ్రీశైలము, చిదంబరము, సేతుబంధము, వారణాసి, పశుపతినాథుడు, ధేనుకర్ణము మొదలైన పుణ్యక్షేత్రములలో ఆనందమును పొంది ఇక్కడకు విచ్చేసిన ఓ ప్రభూ! ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* ఈ శ్లోకములో భారతదేశంలోని ప్రసిద్ధ శైవ క్షేత్రాలైన కేదారం, శ్రీశైలం, చిదంబరం, రామేశ్వరం (సేతుబంధ), వారణాసి, పశుపతినాథ్ (నేపాల్) మరియు ధేనుకర్ణముల ప్రస్తావన ఉంది. ఈ క్షేత్రాలలో ఆనందం పొందిన శివుడు లేంబాళ వాటికకు విచ్చేసాడని భక్తులు భావిస్తున్నారు.

కూజంతి వృక్ష శిఖరేషు ముదా విహంగాః | నదంతి కేళిసర సీషు మరాళ సంఘాః | గుజంతి సందళిత తామర సేషు భ్రుంగాః | లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: చెట్ల కొమ్మల మీద పక్షులు సంతోషముగా కూయుచున్నవి. క్రీడా సరస్సులలో హంసల గుంపులు మధురంగా ధ్వనించుచున్నవి. వికసించిన తామర పువ్వుల మీద తుమ్మెదలు ఝుమ్మని తిరుగుచున్నవి. ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* ఉదయకాల ప్రకృతి యొక్క అందమైన దృశ్యం ఈ శ్లోకంలో వర్ణించబడింది. చెట్లపై పక్షుల కిలకిల రావాలు, సరస్సులలో హంసల ధ్వనులు మరియు వికసించిన తామరల చుట్టూ తిరిగే తుమ్మెదల ఝుంకారాలు లేంబాళ వాటిక యొక్క ఆహ్లాదకరమైన వాతావరణాన్ని తెలియజేస్తున్నాయి.

నృత్యంతి సాంద్ర తరుభూమిషు నీలకంటా: | క్రీడంతి శాద్వలత లేషు శశాః కరంగాః | జల్పంతి పంజర శుకాః ప్రహసంతి కోకాః | లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: దట్టమైన చెట్ల మధ్య నీలకంఠులు (నెమళ్లు) నాట్యము చేయుచున్నవి. పచ్చిక బయళ్ళలో కుందేళ్ళు, జింకలు గంతులు వేయుచున్నవి. పంజరంలోని చిలుకలు పలుకుచున్నవి, కోకిలలు సంతోషముగా కూయుచున్నవి. ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* ఈ శ్లోకంలో లేంబాళ వాటికలోని వివిధ జంతువుల యొక్క ఉదయకాల కార్యకలాపాలు వర్ణించబడ్డాయి. నెమళ్లు నాట్యం చేయడం, కుందేళ్ళు మరియు జింకలు గంతులు వేయడం, చిలుకలు మాట్లాడటం మరియు కోకిలలు కూయడం ఆ ప్రదేశం యొక్క సహజ సౌందర్యాన్ని తెలియజేస్తున్నాయి.

పశ్యంతి యాత్రిక జనా స్తవ గోపురాగ్ర | మయాంతి భూసురగణా స్తవ ధర్మ కుండం | ధ్యాయంతి తాపనవ రాస్తవ మంత్ర మూర్తిం | లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: యాత్రికులు నీ ఆలయ గోపురమును చూచుచున్నారు. బ్రాహ్మణులు నీ ధర్మ కుండమునకు వచ్చుచున్నారు. గొప్ప తపస్వులు నీ మంత్రమూర్తిని ధ్యానించుచున్నారు. ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* ఉదయకాలమున యాత్రికులు శివుని ఆలయ గోపురాన్ని దర్శిస్తున్నారు, బ్రాహ్మణులు ధర్మ కుండంలో స్నానం చేయడానికి వస్తున్నారు మరియు గొప్ప తపస్వులు శివుని యొక్క మంత్ర రూపాన్ని ధ్యానిస్తున్నారు. ఇది ఆ ప్రదేశం యొక్క ఆధ్యాత్మిక ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తుంది.

గంగా నగేంద్ర తనయా హృద యాధ రాజ ! సంగీత లోల ! శరణాగత కల్పభూజ ! శ్రీ దారుకావన మునీంద్ర సతీ మనోజ ! లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: గంగానది మరియు హిమవంతుని కుమార్తె (పార్వతి) యొక్క హృదయములో నివసించువాడా! సంగీతమును ప్రేమించువాడా! శరణు వేడినవారికి కల్పవృక్షము వంటివాడా! దారుకావనములోని మునుల భార్యల మనస్సును దోచుకున్నవాడా! ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* ఈ శ్లోకములో శివుని యొక్క వివిధ కోణాలు వర్ణించబడ్డాయి - గంగ మరియు పార్వతి హృదయాలలో నివసించేవాడు, సంగీతాన్ని ఇష్టపడేవాడు, శరణాగతి పొందినవారికి కల్పవృక్షం వంటివాడు మరియు దారుకావనంలోని మునుల భార్యలను ఆకర్షించినవాడు.

కైలాసవాస! కరుణాంచిత! మందహాస! కర్పూర కుంద కలహం సత నూవికాస ! కళ్యాణ పూర్ణ గుణమానస! చిద్విలాస ! లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: కైలాసములో నివసించువాడా! దయతో నిండినవాడా! మందహాసము కలవాడా! కర్పూరము, మల్లెలు, హంసల వంటి స్వచ్ఛమైన కాంతి కలవాడా! కళ్యాణ గుణములతో నిండిన మనస్సు కలవాడా! జ్ఞాన విలాసము కలవాడా! ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* శివుని కైలాస నివాసి, దయగలవాడు, మందహాసం కలవాడు, కర్పూరం, మల్లెలు మరియు హంసల వంటి స్వచ్ఛమైన కాంతి కలవాడు, శుభ గుణాలతో నిండిన మనస్సు కలవాడు మరియు జ్ఞాన విలాసము కలవాడిగా ఈ శ్లోకంలో స్తుతిస్తున్నారు.

సారంగ నాభ ఘనసార విమిశ్రితోద | కుంభైర్ఘు మంఘుమద పూర్వ సుగంధ గంధైః | పుష్పైస్సుధూపనికరైః ఫలబిల్వ పత్రైః | ప్రాత స్సమర్చన విధం పరి కల్పయంతి |

తాత్పర్యము: కస్తూరి మరియు కర్పూరము కలిపిన సుగంధ జలముతో నిండిన కుండలతో, మధురమైన సువాసనలు వెదజల్లుచున్న పుష్పములతో, ధూపములతో, మారేడు దళములతో ఉదయకాల పూజకు సిద్ధము చేయుచున్నారు. *విశేషాలు:* ఉదయకాల పూజ కోసం కస్తూరి మరియు కర్పూరం కలిపిన సుగంధ జలం నింపిన కుండలు, రకరకాల పువ్వులు, ధూపం మరియు మారేడు దళాలు సిద్ధంగా ఉంచబడ్డాయి. ఇది ఉదయకాల పూజ యొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తుంది.

ఏలాలవంగ యుగ పత్రక నాగవల్లీ | ఖర్జూర పూగ కదళీ పనసాది రమ్య | మారామ మర్చయితు మహ్వాయ తీవ భాతి | లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: యాలకులు, లవంగాలు, తమలపాకులు, నాగవల్లి, ఖర్జూరము, పోకచెట్లు, అరటిచెట్లు, పనస మొదలైన అందమైన తోట నిన్ను పూజించమని పిలుచుచున్నట్లుగా ఉన్నది. ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* లేంబాళ వాటికలో ఉన్న వివిధ రకాల సుగంధ ద్రవ్యాలు (యాలకులు, లవంగాలు), ఆకులు (తమలపాకులు, నాగవల్లి) మరియు పండ్లు (ఖర్జూరం, పోక, అరటి, పనస) శివుని పూజించడానికి ఆహ్వానిస్తున్నట్లుగా ఉంది. ఈ శ్లోకం ఆ ప్రదేశం యొక్క సహజ సంపదను తెలియజేస్తుంది.

ప్రసార్య సూర్య స్సముదేతి హస్తాన్ | నదీనదా స్సింధు మను వ్రజంతి | ప్రాచీ ముఖః ప్రాంజలి మాద ధానః | సంధ్యా ముపాస్తే ద్విజ సంచ యోయమ్ | లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: సూర్యుడు తన కిరణములను చాచుతూ ఉదయించుచున్నాడు. నదులు, కాలువలు సముద్రమును చేరుచున్నవి. బ్రాహ్మణ సమూహము తూర్పు ముఖముగా నిలబడి చేతులు జోడించి సంధ్యావందనము చేయుచున్నది. ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము. *విశేషాలు:* ఉదయకాల దృశ్యాన్ని వర్ణిస్తూ, సూర్యుడు ఉదయించడం, నదులు సముద్రంలో కలవడం మరియు బ్రాహ్మణులు తూర్పు ముఖంగా నిలబడి సంధ్యావందనం చేయడం లేంబాళ వాటికలో జరుగుతున్నాయని ఈ శ్లోకం తెలియజేస్తుంది.

ధృత్వాగళే యది ముదా విహరే త్పుమాన్ యః | సప్రాప్నుయా త్సుఖ మనంగక లావిలాస | మాయు శ్శ్రియం ధయ మధీ తిసువర్ణ మాశు | లేంబాళ వాటిక విభో ! తవ ! సుప్రభాతమ్.

తాత్పర్యము: ఎవరు ఈ స్తోత్రమును సంతోషముగా కంఠస్థం చేసి (లేదా హృదయములో నిలుపుకొని) ఆనందముగా ఉంటారో, వారు కామ కళా విలాసము, దీర్ఘాయువు, సంపద, ధైర్యము, జ్ఞానము మరియు బంగారమును త్వరగా పొందుతారు. ఓ లేంబాళ వాటికాధిపతీ! నీకు సుప్రభాతము.

విశేషాలు: ఈ శ్లోకం ఈ సుప్రభాత స్తోత్రం యొక్క ఫలశ్రుతిని తెలియజేస్తుంది. దీనిని భక్తితో కంఠస్థం చేసుకొని నిత్యం పఠించేవారు అనేక రకాలైన శుభ ఫలితాలను పొందుతారని చెప్పబడింది.

- సుఖము : అన్ని రకాల భౌతిక మరియు మానసిక ఆనందాలను పొందుతారు.
- అనంగ కళా విలాస : ప్రేమ మరియు శృంగార కళలలో నైపుణ్యం మరియు ఆనందం లభిస్తుంది.
- ఆయు : దీర్ఘాయువును పొందుతారు.
- శ్రియ : సంపద మరియు ఐశ్వర్యం కలుగుతాయి.
- ధయ : ధైర్యం మరియు స్థైర్యాన్ని పొందుతారు.
- అధీతి : జ్ఞానం మరియు విద్యను త్వరగా పొందుతారు.

- **సువర్ణ : బంగారాన్ని లేదా విలువైన సంపదను పొందుతారు.**

ఈ శ్లోకం యొక్క ముఖ్య ఉద్దేశ్యం ఏమిటంటే, ఈ సుప్రభాత స్తోత్రం కేవలం ఉదయాన్నే పఠించడానికి మాత్రమే కాకుండా, దానిని హృదయపూర్వకంగా స్వీకరించి నిత్యం స్మరించుకోవడం ద్వారా భక్తులు అనేక రకాలైన ప్రయోజనాలను పొందగలరు.